

STANOVISKO SNN K OCHRANNÉMU LÉČENÍ ZÁVISLOSTNÍCH PORUCH

Výbor SNN ČLS JEP navrhuje zrušení ochranného léčení u osob s diagnózou závislosti.

Zdůvodnění:

1. Terapeutická neúčinnost

Léčba závislosti je na rozdíl od léčby jiných závažných psychiatrických diagnóz, kde lze dosáhnout remise medikací i bez souhlasu pacienta, založena na jeho vnitřní motivaci a aktivní spolupráci. Bez souhlasu a volního zapojení nelze realizovat psychoterapeutický proces. Vynucená účast v léčbě vede pouze k formálnímu plnění povinností, nikoliv k udržitelné změně chování.

2. Systémová a ekonomická neúčinnost

Ochranná léčení blokují kapacity v psychiatrických ambulancích a lůžkových zařízeních, které by mohly být využity pro pacienty s vysokou motivací k léčbě.

Náklady na vynucené léčení, které z principu nemůže dosáhnout svého účelu, jsou z pohledu veřejných rozpočtů neúčelně vynaloženými prostředky.

3. Rozpor s moderními lidskoprávními standardy

Mezinárodní organizace (WHO, UNODC) definují závislost jako chronické onemocnění mozku, nikoliv jako morální selhání. Nucená léčba je v rozporu s principem autonomie pacienta a informovaného souhlasu. Pokud jedinec poruší zákon a netrpí závažnou duševní poruchou, kdy nepostihuje realitu, má být řešen v rámci trestního práva (např. dohledem Probační a mediační služby), nikoliv zneužitím medicínského aparátu k výkonu represe.

4. Zneužití psychiatrie jako nástroje sociální kontroly

Současný systém přenáší odpovědnost za bezpečnost veřejnosti z orgánů justice na lékaře. Psychiatr je nucen vystupovat v roli „prodloužené ruky státu“, což fatálně narušuje terapeutický vztah a důvěru, která je pro úspěšnou adiktologickou péči klíčová. Medicína by neměla sloužit k nahrazování represivních složek státu.

5. Koncepční zastaralost

Koncept nuceného léčení závislostí je reliktem totalitního přístupu k medicíně, kdy nátlak byl považován za legitimní léčebný nástroj. Moderní adiktologie disponuje nástroji (harm reduction, motivační rozhovory, nízkoprahové služby), které jsou efektivnější, humánnější a odborně správné, ale s principem soudního nařízení jsou neslučitelné.

Závěr:

Výbor SNN ČLS JEP navrhuje ponechat institut ochranného léčení pouze pro stavy, kde je medicínsky možné ovlivnit nebezpečnost pacienta i bez jeho součinnosti (např. psychotické poruchy), a u diagnóz závislostí jej nahradit instituty trestního práva (podmíněné odsouzení s dohledem, případně absolvování léčby závislosti v průběhu výkonu trestu odnětí svobody) s možností dobrovolného vstupu do léčby.

Tento návrh reflektuje posun medicíny závislostí od represivního nástroje k oboru založenému na důkazech (evidence-based medicine) a respektu k lidským právům.

Výjezdní zasedání výboru SNN ČLS JEP, Vysočina-Tři Studně, 12. 5. 2026